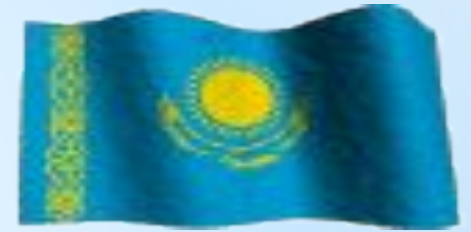

Қ.А.Ясауи атындағы Қазақ-Түрік университеті

СӨЖ

Тақырыбы: Фармакоэпидемиология анықтамасы, даму кезеңдері, негізгі ұстанымдары.

Орындаған: Пернебай Аяулым

Тексерген: Мерей Болатовна

Тобы: ЖМ-820

Жоспар:

- * I. Кіріспе
- * II. Негізгі бөлім
 - * Фармакоэпидемиология түсінігі
 - * Фармакоэпидемиологиялық зерттеулердің мақсаты
 - * Фармакоэпидемиологиялық зерттеулердің әдістері
- * III. Қорытынды
- * IV. Пайдаланылған әдебиеттер

* **МАЗМҰНЫ:**

*Кіріспе

*Қоғамдағы адамдарды дәрілік қауіпсіздік пен қатар дәрілік заттарды кең қолданудың әлеуметтік, медициналық, экономикалық салдарымен байланысты мәселелер аландата бастады. Осыған байланысты. XX ғасырдың соңында фармакоэкономика мен фармакоэпидемиология деген салалардың туындауына қажеттілік пайда болды.

** Фармакоэпидемиология - ең тиімді және қауіпсіз дәрілік заттарды тұрақты және экономикалық өміршең пайдалануға ықпал ететін , эпидемиологиялық әдістер тиімділігі , қауіпсіздігі , әсіресе халықтың деңгейінде нақты көріністе дәрілік заттарды пайдалану , немесе адамдардың үлкен топтарын пайдалана отырып, осы мәнін оқырмандар түсінуді жеңілдету үшін зерттейтін ғылым .*

Фармакоэпидемиология

Адамдардың денсаулығын жақсартуға бағытталған, тұрғындар арасында дәрілік затты рационалды және тиімді қолдануды қамтамасыз ететін, дәрілік заттың көптеген адамдарда көрінетін жағымсыз әсерлері мен қолданылуын зерттейтін медициналық дисциплина.

Фармакоэпидемиология клиникалық фармакология мен эпидемиологияның тоғысуынан туындаған: біріншісінен-мақсатын, екіншісінен-әдістемелерін алған

* **Фармакоэпидемиология:**

- Тәжірибелік жануарларда дәрілік заттардың әсерін зерттейтін ғылым.

- Адамдардың шектелген конгентінде дәрілік заттардың қолдануын және олардың әсерін зерттейтін ғылым.

- Сау адамдардың популяциясында немесе үлкен топтарында дәрілік заттардың қолдануын және олардың әсерін зерттейтін ғылым:

- Дәрілік заттарды қолданудың фармакоэкономикалық аспектілерін зерттейтін ғылым.

*** Фармакоэпидемиология (ФЭ) - популяция деңгейінде немесе үлкен топтардан тұратын адамдарға дәрілік заттарды қолдануды зерттейтін ғылым.**

Фармакоэпидемиологияның мақсаты – қолданылатын дәрілердің бағасын/ықпалын тиімді көз қарасқапен қарастыру.

Әлеуметтік, медициналық және экономикалық салдардың көз қарастарымен қоғамда дәрілік заттардың өндірілуін, таралуын, тағайындалуын және қолданылуын зерттеу болып саналады.

Даму тарихы

Алғашқы зерттеулер- ХХ ғасыр басында жасала бастады;

Фармакоэпидемиология термині алғашқы рет

1984 жылы British Medical Journal Lawson`

редакторының үздік мақаласында жарық көрді;

Осыған дейін эпидемиологияда дәстүрлі термин

– дәрілік заттар эпидемиологиясы (drug

epidemiology) болды;

Фармакоэпидемиология мақсаты

1. Рандомизирленген клиникалық зерттеулер нәтижесінде алынған дәрілік заттың тиімділігі туралы ақпаратты нақтылау ;
2. Дәрілік заттың бұрын белгісіз әсерлерін табу мен осы әсерлердің дәрілік затты қабылдаумен байланысын анықтау;
3. Популяциядағы анықталған әсерлердің жиілігі мен даму қауіп-қатерін бағалау;
4. Дәрілік затты қолданудың бұрыннан бар модельдерін зерттеу.
5. Дәрілік заттар нарығын комплексті бағалауға қатысу

Фармакоэпидемиологиялық зерттеу әдістері:

Фармакоэпидемиологиялық әдістер дизайн бойынша экспериментальды болып табылады. Ақпарат алу мәліметтерінің көзіне сүйенсек олар аналитикалық, проспективті және ретроспективті деп бөліп қарастыруға болады.

Фармакоэпидемиологиялық зерттеулерді өткізуге деген қажеттіліктер дәрілік затты тіркегеннен кейін пайда болады. Және ол дәрілік затты шынайы клиникалық тәжірибеде қолдану кезіндегі пайдасы мен қауіпінің арақатынасын анықтаумен байланысты.

Фармакоэпидемиологиялық зерттеулерді сипаттайтын критерийлер:

- 1) мақсаты;
- 2) зерттелетін оқиғаның болатын уақыты;
- 3) қатысушыларды тексеру саны

* Фармакоэпидемиологиялық зерттеулерді, дәрілік заттарды тіркеуге алғаннан кейін және дәрілік затты айқын клиникалық тәжірибеде қолданғаннан кейін пайдасын, тәуекелін анықтау қажеттілігіне байланысты жүргізген дұрыс.

Фармакоэпидемиологиялық зерттеулер рандомизациялық клиникалық зерттеу барысында алынған дәрілік зат туралы мәліметтерді анықтауға мүмкіндік береді, олар ықпалдары мен қауіпсіздігі туралы жаңа мәліметтермен толықтырылады, сонымен қатар дәрілік заттардың басқа да салаларда қолданылуын зерттейді.

Фармакоэпидемиологиялық зерттеулер классификациясы

- 1. Алынатын ақпарат көзі бойынша
 - -сипаттау
 - -аналитикалық
- 2. уақытқа тәуелділігіне байланысты
 - -проспективті,
 - -ретроспективті
 - -бірсәттік

Зерттеу мақсатына орай

Сипаттау зерттеулері(гипотезаларды жасайтын):

- *бір жағдайды сипаттау(case report)
- *бірнеше жағдайлар сипаттау(case series)

Аналитикалық зерттеулер(гипотезаны тексеретін)

- Обсервациялық зерттеулер(бақылаулар)**
- “Жағдай-бақылау”зерттеуі(case-control study)
 - Когорттық зерттеу(cohort study)

Сипаттау зерттеулері (сапалық)

- **Жағдайды сипаттау** – бір немесе бірнеше науқастарды(100-ден көп емес) бақылау жолымен алынған мәліметтерді толығымен баяндайтын медициналық зерттеудің ескі түрі
- **Жағдайлар сериясын сипаттау** -10 немесе одан да көп науқастар топтарының сандық анализі(көбінесе сипаттау статистикасын қолдана отырып) берілген зерттеу.

Құбылыстарды зерттеу уақытына байланысты классификация

Қызығатын құбылысты зерттеу уақыты мен оның даму уақыты арақатынасы бойынша:

Ретроспективті зерттеулер-

бұрын болған жағдайлардағы мәліметтерге сүйенетін зерттеулер(зерттеу басталғанға дейін нәтижелер туралы ақпарат бар)

Проспективті зерттеулер-

қазіргі кезде құрылған топты келешекте де бақылайтын зерттеу(нәтиже шыққанға дейін зерттелетін топты қалыптастырады).

«Жағдай-бақылау» зерттеуі - мұрағаттағы мәліметтер, науқастардың естеліктері мен пайымдаулары бойынша екі топты салыстыратын: бірінші топ- белгілі бір патологиясы бар науқастар, екіншісі- патологиясы жоқ науқастарды ретроспективті әдіспен зерттеу.

Зерттеудің негізгі этаптары:

1. Зерттелетін ауруы бар науқастардан тұратын топ пен басқа белгілері бойынша сәйкес келетін, бірақ зерттелетін ауруы жоқ топ адамдарын іріктеу
2. Екі топтағы да мүмкін қауіп-қатер факторының әсер ету жиілігін ретроспективті бағалау;
3. Зерттелетін факторға байланысты аурудың дамуының салыстырмалы қауіп-қатерін есептеу.

“Жағдай-бақылау” зерттеуі

Артықшылықтары	Кемшіліктері
Салыстырмалы қауіп-қатерді анықтауға көмектеседі (дәрілік затты қолдану кезінде жағымсыз жанама реакциялардың даму жиілігін)	Тек нақты жағымсыз жанама әсерлерді анықтайды
Сирек көрінетін жағымсыз жанама әсерлерді зерттеуге көмектеседі	Науқастарды дұрыс іріктеу қиындатылған
Өзге факторлардың әсерін бағалауға көмектеседі	Дәрілік зат пен жағымсыз жанама әсердің өзара байланысын бағалау қиын
	Жағымсыз жанама әсерлердің жиілігін анықтауға мүмкіндік бермейді

Зерттеу дизайнын анықтау

Мақсаты	Зерттеу дизайны
Емдеу мен профилактика тәсілдерін зерттеу	РБЗ
Себеп-салдарлық байланысты анықтау	Когорттық, жағдай-бақылау
Қауіп-қатер факторларын анықтау	
Болжам факторларын зерттеу	Когорттық
Арудың жаңа жағдайларының туындау жиілігі мен нәтижесін зерттеу	
Диагностика әдістерін зерттеу	Бірсәттік
Арудың таралу жиілігін анықтау	

Фармакоэпидемиологиялық зерттеулер артықшылықтары

Жоғары дәлдік;

Клиникалық зерттеуге ешқашан қатыспайтын науқастар топтары туралы ақпаратты алу мүмкіншілігі (жүкті әйелдер, балалар, әскерилер);

Ауруға қарсы тиісті терапияның әсерін бағалау; Емдеуді қиындататын шынайы мәселелерді зерттеу (дәрілік заттарды артық қабылдау, дұрыс емес дәрілік заттар комбинациясын қолдану, емдеудің комплеанттылығының бұзылуы, дәрігер қателігінің әсері).

Фармакоэпидемиологиялық зерттеуді жіктеу:

1. Сызба зерттеулер (сапалық) жағдайда. Медициналық зерттеулер көне тәсілі, (10-нан кем) науқастардың бір немесе бірнеше мониторинг алынған деректер бойынша егжей-тегжейлі зерттеу сипаттамасы.

2. Сызба зерттеулер (сандық). Сандық сипаттаманы зерттеу үшін дәрілік заттардың қолданылуы;

- есірткіні кәдеге жарату пікірлерін пайдалану.
- қарау және бағалау , пайдалану зерттеу сипаттамасы болып табылады .
- бағдарлама дәрі-дәрмектерді қолдануында науқастардың тобын пайдалану.

Қазіргі уақытта фармакоэпидемиология бөлімдері арасында ең өзекті мәселелердің бірі - есірткі қауіпсіздігінің мониторингі деп аталатын «фармакоқадағалау» болып табылады.

Фармакоқадағалау - жағымсыз жанама әсерлерін және есірткі пайдаланумен байланысты кез келген басқа да ықтимал проблемаларды анықтау, бағалау, өзара түсіністік және алдын-алуға бағытталған іс-шаралар

Қорытынды

Фармакоэпидемиология мен фармакоэкономика өзара тығыз байланысты медицина салалары. Бірі-дәрілік препараттардың әсерін жан-жақты қарастырса, екіншісі- сол дәрілік препараттардың қолжетімділігін, сол бағаға сапаның лайықтылығын зерттейді. Екі салада да жеткілікті білімге ие болсақ қана тұрғындарға, науқастарға денсаулықты сақтауға бағытталған сапалы емдеу шараларын қамтамасыз ете аламыз.

Пайдаланылган әдебиеттер

- * <http://urf.podelise.ru/docs/499/index-81546.html>
- * http://vmede.org/sait/?id=Farmakologiya_klin_practi4_petrov_2011&menu=Farmakologiya_klin_practi4_petrov_2011&page=5

**НАЗАР
АУДАРҒАНДАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!**